

ct

El cap que em mira

de
Albert Tola

col·laboració dramàtica de
Rodrigo García Olza

(fragmento en catalán / fragment en català)

No sempre vaig ser només un cap. Abans era un camella completa. Per la mida del meu cap deduiràs que mai no vaig tenir un cos gran. Així i tot, era un cos. No importa quin cos, com a mínim era un cos. Faràs bé de valorar que tens un cos. Encara que no t'agradi especialment o que en prefereixis un altre, com a mínim és un cos. Encara que estiguis malalt o a règim perquè t'hagis passat la vida menjant massa. No és el mateix tenir un cos que no tenir-ne un. En això m'assemblo a Déu: cap dels dos no tenim cos. O com a mínim aparentment. O el nostre cos és el món, potser. Tanmateix, malgrat no tenir un cos, resulta que puc pensar. D'alguna manera, penso. No, no t'amoïnis: pots fer-me una foto. Tant se me'n dona, ja. Estic acostumat als flaixos. Pots posar-te al meu costat, col·locar els dits en senyal de victòria, i fer-te la foto al costat del cap penjant de la camella. En comparació amb mi, sempre guanyes. És tot un avantatge pel bé comú: qualsevol és triomfant al costat del cap d'una camella penjat d'un ganxo a una carnisseria del mercat. No infravaloro aquesta qualitat meva reconfortant pels altres: és bo ser conscient de les pròpies virtuts, no només dels defectes! A mi em pots fotografiar, però a Déu és un altre tema. Encara que, de fet, és a ell a qui els turistes intenteu fotografiar amb avidesa. Quan aparteu la gent per a fotografiar el vast i blanc pati interior de la universitat, és a Déu a qui voleu fotografiar. Quan correu fins al *mihrab* de la medrassa i doneu colzades per fer la fotografia i només el contempleu des de l'angle de la vostra càmera és a l'altíssim a qui busqueu retenir. El fotografieu a cada instant sense saber-ho, en cada *selfie*, tota l'estona, i, això no obstant: no el veieu. Per això continueu fent fotos sense parar. Sentiu la desesperació per captar el món amb la vostra càmera sense conèixer el que hi ha darrere. No feu altra cosa que captar-lo, però no us n'adoneu. Els turistes sou gairebé sempre desprietats, llàstima... s'està perdent el noble art del viatge! I quan em fotografieu a mi penjada del ganxo, en tot cas creieu que fotografieu l'absència de Déu: un índex del mal, del mal quotidià, per descomptat. Però fins i tot en fotografiar-me a mi, el capteu. Això és difícil d'entendre, me'n faig càrrec. I el cap d'una camella penjada d'un ganxo no té massa autoritat tampoc, me'n faig a la idea també, no us hi amoïneu. Amors meus, no és fàcil entreveure el sentit de tenir-me penjat d'un ganxo. Potser teniu raó i això no té sentit, tampoc. O potser l'absència de sentit forma part d'un sentit més gran. Les paradoxes suren en la infinita llum del misteri, què hi farem. Sempre us quedarà el consol que podeu fotografiar-les. Endavant. Vet aquí les paradoxes. Serviu-vos. Són a un clic. Disculpa que et parli d'aquesta manera: realment estic penjat d'un ganxo a una carnisseria. Això em fa parlar des d'una certa altura. De debò t'interessa la història de com vaig arribar fins a aquest ganxo? Maleides mosques! Saps?, no és fàcil estar penjat d'un ganxo, ni aquí, ni enlloc. Tampoc crec que sigui fàcil estar penjat d'un ganxo a Europa. Això sí: per a estar penjada d'un ganxo a Europa jo no hauria de ser una camella, no hi ha camells a Europa, ni un, excepte al zoo, potser, en fi, és el que hi ha, tampoc no hi pot haver camells pertot arreu. Les hores passen lentes al ganxo. La xerrameca dels clients, la ràdio del carnisser, ajuden. Fa poc en un programa vaig sentir dir que més al nord el que despengen dels ganxos són garrinets. El garrinet és servit sencer a taula, amb cap i tot. Sovint, el serveixen amb la boca oberta, mossegant una poma. Per a demostrar que la carn és tendra i està ben cuinada, la tallen només amb un plat. Més al nord encara, segons sembla, també es menja el cap del xai. Sigui on sigui, no és el mateix estar penjat d'un ganxo a una carnisseria que no estar-ho. És clar que qui mai ha estat penjat d'un ganxo a una carnisseria és difícil que es faci a la idea del que és estar penjat d'un ganxo a una carnisseria: l'empatia té un límit i aquest límit és la punta del ganxo. El meu ganxo està aferrat a la part tova del cervell (ningú m'ha extirpat el cervell encara). Però no va ser un descuit, en absolut: el carnisser el va clavar aquí per no destrossar el meu crani. Encara té un valor en aquest món la mítica memòria del camell! Bé, és normal: no qualsevol recorda les rutes

pel desert. No tothom troba dins seu aquest nivell de lleialtat a qui va conviure amb ell. Encara que, d'altra banda, a la gent li agrada tenir el cap sencer damunt la taula, i als turistes, a les fotos. El carnisser pensa que el cervell ja no fa servei i no li falta raó: de què serveix tenir la memòria penjada d'un ganxo? No pocs confonen un camell amb un dromedari. Un camell té dos geps, mentre que un dromedari només en té un. Geperuts i fotuts ho estan tots dos, però allò que en general se'n diu camell sol ser un dromedari. És el que abunda, aquí. És clar que aquí penjada d'aquest ganxo no em resulta fàcil il·lustrar amb exemples. T'ho juro: jo només tenia un gep. Un gep o dos? Dromedari o camella? Camella o cap de camella? Que jo ara sigui el cap d'una camella en lloc d'una camella em genera un problema de gènere. No sé com referir-me a mi. La vida és insospitada i porta amb si problemes que mai no hauries imaginat: mai vaig pensar que estar penjada d'un ganxo em generaria un problema d'identitat. Però com no me l'ha de generar si la identitat està relacionada amb el cos? Això ningú m'ho podrà prendre mai, soc únic o única: el meu gènere depèn de si em consideres una camella escapçada o el cap d'una camella. Mai hauries dit que l'univers podia girar al voltant del cap d'una camella. Que el cap d'una camella pugui ser el punt cec de Fes. El cap, el sol de la ciutat? O la lluna on aquest es reflecteix? Soc un cap de camella filosòfic: ja veus com m'esforço. De tota manera, per molt filosòfic que et sembli, el cap del camell sol ser cuinat, normalment després del gep. El gep es cuina sempre; el cap, no necessàriament. El cap del camell té un punt dolç, és força suau, no té greix, és deliciós; així i tot, passats tres dies, si es cuina massa tard pot fàcilment fer pudor de peix. Llavors, cal descartar-lo de qualsevol taula que es preï, a risc d'indigestar. Com pots comprovar, aquest cap meu encara no fa pudor de peix. No fa gaire que m'han retallat. D'aquí ve que no hagi perdut encara les ganes de parlar. Encara estic a prop de la vida: assisteixes a la tabarra inoportuna d'un cap acostumat a tenir un cos. El trauma d'estar en l'aire genera xerrameca. ¿Serà pel vertigen que provoca el buit al voltant i, per sota, aquesta tremolor de quedar-me sense paraules després de quedar-me sense cos, aquest abisme de dir el que queda per dir abans que passin tres dies, aquest penya-segat davant del silenci anterior al silenci sense volta enrere, aquesta suspicàcia callada de no tenir un cos amb el qual refregar-me per a espantar les mosques dels ulls? Abans que els seus ulls vaig veure la seva càmera de fotos. Es diria un monstre tecnològic que s'acostava. Per la roba vaig deduir que ja l'havia vist d'esquenes. Una vegada i una altra torna al davant de la camella, com si hi hagués alguna cosa a entendre. Però què hi ha a entendre en el cap tallat d'una camella llest per a ser cuinat? És com si ell pensés que el laberint s'ordena de nou a partir d'aquest punt: el cap de la camella. De la mateixa manera que hi ha portes d'entrada al laberint hi ha portes d'entrada a la comprensió d'aquest, i de moment li són vetades. Què explicaria el cap de la camella si pogués parlar?, pensa. Quin seria el seu punt de vista sobre la ciutat? Quina és la pedreta del mosaic que falta? Hi ha un punt cec a la ciutat? No sap per què, però ell ara ha de recórrer tot sol aquest lloc. Necessita saber on és. On ha decidit ficar-se. On ha disposat quedar-se, i per què i per a què. De sobte, en lloc del cap de la camella veu un altre cap penjant del ganxo, un cap del passat, el serrell del qual li impedeix veure l'horrible rostre gris. No vol veure el rostre del passat penjat al ganxo de la camella. No oblidis el que ens va passar, li sembla sentir que diu aquell cap. El cap que ell veu en lloc del meu. Però qui veu aquell cap realment? Pertany aquell cap a la memòria de la ciutat? Per què hi entreveu el cap si no té res a veure amb ell? Al costat de la carnisseria hi ha una botiga de llums daurats. Enormes llums daurats en forma de flama es barregen en el seu camp visual amb el cablejat elèctric i el sostre d'uralita ras. L'or dels marínides, pensa ell, també, no sense ironia. O bé aquell cap és dins del cap del fotògraf? Qui hem deixat de veure per sempre, després d'estimar-lo tant? Es recorda de la seva primera dona. Es va casar molt jove, massa. No la reconeix del tot dins del seu cap... No és pas ella? Encara que el cap s'assembla una mica a ell (ell i la seva dona s'assemblaven una mica). Mai va trobar la força de demanar-li perdó pel seu egoisme. Ella es va cansar d'ell, de que anés sempre a la seva. Alhora,

el cap li recorda a una amiga a qui ja no freqüenta. Per moments s'assembla a un amic que es va morir. Conté trets dels seus avis, en qui pensa gairebé cada dia des que ja no hi són. Alguns d'aquests caps són errors sense remei. Uns altres han estat tallats sense que hi pogués fer res. Per què afluoren ara tots aquests records? Després, mira enrere, al sender que ha recorregut i es diu: cap cotxe no hi entra, aquí. Tot ha de ser transportat a mà, com en els temps antics. Aquest lloc defuig la lògica del món d'avui, cap vehicle creua el mirall de la porta blava. No sé si queden molts més llocs com aquest, pensa mentre posa de nou la mirada en mi. Si hagués d'escriure per a compensar el dolor del planeta, no podria deturar-me mai, la mà em faria mal atroçment, pensa i pensa. Però qui llegiria totes aquestes paraules compensatòries? D'on trauria les forces per a fer-ho sense que li sagnessin els ulls? Una vegada i una altra torna a mi. De vegades em fotografia. D'altres, només em mira. Quan baixa la càmera, veig en els seus ulls que no sap què l'ha portat fins a aquesta ciutat. Fa anys, jo també tenia uns ulls així, hi ha mel en la seva mirada, mel i una mica de desconcert. Encara no puc veure el seu rostre sencer, la càmera és una espècie de màscara. Així i tot, ho descobreixo en els seus ulls: ell posseeix un passaport capaç de deixar-lo entrar a qualsevol ciutat del món. Crec que no hi ha res més oposat al meu ganxo que el seu passaport. D'entre totes les teves possibilitats, per què has triat aquesta ciutat? Què et diu aquest lloc? Em mires com a un ésser mitològic sense adonar-te que aquí l'ésser mitològic no ets sinó tu. Un ésser capaç de fixar el que veu amb el seu únic ull de vidre. Un iris obsessiu que fixa en lloc de cridar. Pobret, amb el teu sol ull captas tan poca llum que has hagut de venir fins aquí. Jo tindré només un gep, però tu només tens un ull. I un gep serveix més per a sobreviure que un ull, tot sigui dit. Sobretot, si l'ull és de vidre: això no val res, es pot trencar en qualsevol moment. Hi ha estones en què em quedo adormida. O adormit. Quan m'adormo, somio amb paneroles. Maleïdes paneroles! Una vegada van escalar per la meua cara immòbil, però això espanta la clientela. El dia sencer se'l passa matant-les, el carnisser. Crec que les animetes de les paneroles, quan ja no saben on anar, salten dins dels meus somnis. En l'època en què tenia un cos, mai m'adormia caminant. Si camines i tens un cos, vius entretinguda. En canvi, l'única cosa que pot fer un cap en una carnisseria és desesperar fins que el cuinin. No em puc adormir. Haig de dominar el cansament. Si m'adormo, perdrem el contacte visual. En caminar pel desert era capaç de resistir desperta moltes hores perquè tenia una finalitat, un poble on arribar. No és el mateix tenir una finalitat que no tenir-ne una. No és el mateix tenir un lloc a on anar que no tenir-ne un. El meu únic gep era el meu millor aliat. Ple de greix, un gep ajuda a ser pacient i a resistir grans desertitzacions. Tampoc no és el mateix haver sigut sempre un desert que estar desertitzat. Crec que el de l'ull de vidre això també ho intueix, tot i que no crec que mai s'hagi desertitzat del tot, la veritat, de la mateixa manera que no crec que a ningú de la seva família li hagin penjat el cap enlloc. Maleïts prejudicis! No s'acaben mai? Mai no se sap com són les coses realment: cadascú carrega amb el seu ganxo. El sol, emmarcat pels sostres d'uralita, es torna un rectangle brillant a la paret davant meu. Aleshores el veig una altra vegada, rondant pels carrerons estrets, recollint les seves passes. Camina allò ja caminat, insisteix en un cercle erràtic. Bravo!, ara no porta l'ull de vidre... Suposo que vol caminar lliurement, sense fer fotografies, sense carregar amb la responsabilitat d'haver de fixar cap instant. Caminar com si fos a casa, quan veia com altres fotografiaven la seva ciutat en lloc de mirar-la. A força de tant fotografiar-la, van acabar per robar-li l'ànima a la ciutat. Això passa amb moltes ciutats: sempre n'hi ha una més al sud a la qual robar-li l'ànima. El reconec per la roba. Fins ara, era un turista sense cap. Per fi puc veure el seu rostre sencer. Quan el rellotge de la carnisseria marca el migdia me n'adono: en realitat és un jove a la recerca de què fer amb la seva gràcia. Ha llegit llibres que no li han servit de res. Té por, o això creu. En realitat, el problema és que no té por en absolut. El sorprenent en ell, allò que genera una certa inevitable enveja, és que sempre ha viscut com a habitual la sensació d'estar complint, sense massa interferències, el seu destí.